

Läroarhandledning

När fick vi rättigheter på jobbet?

– ett spel om arbetslivets historia

Om spelet *När fick vi rättigheter på jobbet?*

Syftet med spelet är att ge en historisk referensram och förståelse för de förutsättningar som format dagens arbetsmarknad.

Spelet är skapat av Arena Skolinformation, en del av Arenagruppen, i nära samarbete med ett antal fackförbund. På arbetslivskoll.se hittar du våra andra utbildningsmaterial om arbetslivet.

Om lärarhandledningen

Handledningen vänder sig till dig som vill arbeta med spelet i din undervisning. Den riktar sig främst till lärare i historia och samhällskunskap på gymnasiet men kan även användas i andra ämnen och skolformer och i andra sammanhang.

I handledningen hittar du en beskrivning av spelet, förslag på för- och efterarbete, ett urval av material som berör arbetslivet ur ett historiskt perspektiv, samt kopplingar till läroplaner och ämnesplaner.

Förslag på förarbete

Spelet kan användas både som en introduktion till ett moment om arbetslivet och som en avslutning.

Om du vill att de som spelar ska ha förkunskaper innan de spelar kan det vara bra att gå igenom följande begrepp:

Arbetsgivare
Fackförening
Kollektivavtal
Strejk
Arbetsmiljö
Lagar på arbetsmarknaden.

Här kan du med fördel använda materialen *Arbetslivet – om arbetsmarknaden i Sverige och världen* och *Arbetsmiljö – så funkar det* samt filmerna *Vanliga frågor om arbetslivet del 1 och 2*. Alla material finns på arbetslivskoll.se.

Förslag på efterarbete

Om ni vill fördjupa er i de historiska händelser som format dagens arbetsmarknad, hittar ni flera lektionstips i lärarhandledningen *Historielektioner om arbetslivet*. Där hittar ni bland annat en övning om att göra en egen tidslinje om viktiga saker som format dagens arbetsliv samt en övning om att göra en gemensam klassrumsutställning utifrån olika föremål med betydelse för arbetslivets historiska utveckling.

Spelinstruktioner

Målet med spelet

Spelet går ut på att samla så många årtalskort som möjligt. Den som har flest kort när spelet är slut vinner. Du vinner årtalskort genom att placera dem rätt i förhållande till dina andra kort.

Spelregler

I spelet finns ett antal kort som beskriver en historisk händelse kopplad till arbetslivet och det årtal då händelsen ägde rum. De första kortet får du titta på och placera framför dig. Det här kortet kommer att fungera som en utgångspunkt för resten av spelet. För de följande korten får du bara händelsen uppläst utan att veta årtalet. Det gäller då att försöka lista ut när händelsen ägt rum och om det hänt innan eller efter det som står på det inledande kortet.

Förberedelser

Dela in er i grupper om 4–5 personer.

Dela ut en uppsättning kort till varje grupp. Placera korten i en hög med årtalssidan nedåt.

Dela ut ett inledande årtalskort till varje person. Placera kortet framför dig.

Spelets gång

Spelaren som har arbetat flest timmar börjar. Har ingen arbetat eller flera personer arbetat lika många timmar börjar personen som senast köpte något.

Personen till vänster om spelaren drar ett kort ur högen och läser högt vad som står på kortet. Den som läser får **ABSOLUT INTE** läsa upp årtalet, eftersom det är det som spelaren ska försöka lista ut.

Spelaren har nu två frågor att besvara.

1. För det första, tror du att händelsen som lästes upp inträffade **innan** eller **efter** det kort som delades ut i början?
2. För det andra, under vilket årtionde tror du att händelsen inträffade?

Om du lyckas placera kortet rätt i förhållande till ditt första kort får du behålla det.

Om du dessutom lyckas pricka in rätt årtionde får du fler kort upplästa för dig och chansen att vinna fler kort under samma spelomgång. Om du lyckas gissa exakt rätt årtal så blir det kortet värt två kort i sammanräkningen i slutet av spelet.

Lyckas du inte pricka in rätt årtionde men placerar det rätt i förhållande till de andra korten får du behålla kortet, men spelomgången går vidare till nästa spelare.

Lyckas du varken placera kortet rätt i förhållande till de andra eller pricka in årtiondet hamnar kortet i slänghögen och kan inte läsas upp för någon annan spelare. Sedan är det nästa persons tur.

Vid kommande rundor ska du försöka gissa om händelsen som lästes upp inträffade **innan** eller **efter** det både kort som delades ut i början och eventuella nya kort du vunnit. Placera alla de kort du vinner i en tidslinje framför dig.

Spelets slut

De spelande går varvet runt tills korten tar slut. Den som har flest kort på sin tidslinje när korten är slut vinner. (Kort där någon gissat exakt rätt årtal är värda två kort i sammanräkningen.) Ni kan även välja att spela fem varv eller 15 minuter.

Spelvarianter

1. Spela individuellt enligt instruktionerna ovan.
2. Spela i lag som får några minuter på sig att diskutera ihop sig om varje fråga. Det är då lämpligt att vara 2–3 personer på varje lag och max 5 lag.
3. Spela tillsammans mot spelet och försök få ihop så många rätta svar som möjligt.
4. Spelkortet är uppdelade i sex kategorier:
  - Personer och uppfinningar
  - Kultur och nöje
  - Politik
  - Skola, jobb och fritid
  - Arbetsliv
  - Lagar och regler

Om ni inte vill spela med alla kategorierna går det bra att välja ut några av kategorierna och spela med dem. Kategorierna Arbetsliv och Lagar och regler har en något högre svårighetsgrad än övriga kategorier.

Material om historia om arbetslivet

På arbetslivskoll.se hittar du följande material från Arena Skolinformation som berör arbetslivet ur ett historiskt perspektiv:

- Lärarhandledning *Historielektioner om arbetslivet*
- Stadsvandring *Den arbetande staden – om arbete och arbetsvillkor under 150 år*. Finns i tre varianter, Stockholm, Göteborg och Malmö.
- Presentationerna *Vägen till rättigheter i arbetslivet*, och *Vägen till ett mer jämställt samhälle*
- Artiklarna *Strejker förr och nu*, *Arbetsmiljö förr och nu*, *Vägen till ett mer jämställt samhälle* och *Vägen till rättigheter i arbetslivet*.
- *Arbetslivet – om arbetsmarknaden Sverige och världen. Kapitel 1. Vägen till rättigheter på arbetsmarknaden* (finns även som ljudbok)
- *Arbetslivet – om arbetsmarknaden Sverige och världen – Lättläst. Kapitel 1. Historien bakom dina rättigheter på arbetsmarknaden*
- *Arbetsmiljö – Så funkar det. Kapitel 3. Vägen till en bättre arbetsmiljö* (finns även som ljudbok)
- *På lika villkor – Jämställdhet genom livet. Kapitel 1. Jämställdhet förr och nu* (finns även som ljudbok)
- *Digitaliseringens påverkan på arbetslivet. Kapitel 2. Digitaliseringen av arbetslivet – en tillbakablick* (finns även som ljudbok)

Andra material om arbetslivet ur ett historiskt perspektiv hittar du till exempel här:

- Union to unions broschyr *Vägen till ett bättre arbetsliv*, uniontounion.se.
- Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek, arbark.se.
- Tjänstemäns och akademikers arkiv, tam-arkiv.se.
- Stockholmskällan, stockholmskallan.stockholm.se.
- Stockholms Kvinnohistoriska, kvinnohistoriska.se.

Så kan ni jobba vidare

På arbetslivskoll.se så hittar ni bl.a. följande material som passar bra om ni vill jobba vidare med teman kring arbetsvillkor och arbetsmiljö:

- De tecknade serierna *A-Ö om arbetslivet* och *En serie om arbetsmiljö* med tillhörande lärarhandledning.
- Filmerna *Vanliga frågor och svar del 1 och 2* med tillhörande lärarhandledning.
- Filmen *Gigekonomin* med tillhörande lärarhandledning.
- Rollspelen *Förhandlarna*, *Loppet* och *Anställa eller anställas*.

Kopplingar till läroplanen

Ur Skolverkets ämnesplan Historia (Gy11):

Ämnets syfte

- Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin historiska bildning och förmåga att använda historia som en referensram för att förstå frågor som har betydelse för nuet och framtiden, samt för att analysera historiska förändringsprocesser ur olika perspektiv.
- Eleverna ska ges möjlighet att utveckla förståelse av olika tiders levnadsvillkor och förklara människors roller i samhällsförändringar.

Undervisningen i ämnet historia ska ge eleverna förutsättningar att utveckla

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.
- Förmåga att använda olika historiska teorier och begrepp för att formulera, utreda, förklara och dra slutsatser om historiska frågeställningar utifrån olika perspektiv.
- Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.
- Förmåga att undersöka, förklara och värdera användningen av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder.

Ur Skolverkets ämnesplan Historia (Gy 25):

Ämnets syfte

- Genom undervisningen ska eleverna utveckla sin historiska referensram för att förstå frågor som har betydelse för nuet och framtiden, samt för att kunna analysera historiska förändringsprocesser ur olika perspektiv.
- Eleverna ska utveckla sina kunskaper om olika tiders levnadsvillkor och människors roller i samhällsförändringar.

Undervisningen i ämnet historia ska ge eleverna förutsättningar att utveckla:

- Kunskaper om förändringsprocesser, händelser och aktörer under olika tidsperioder utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda historiska begrepp och förklaringsmodeller.
- Förmåga att formulera och undersöka historiska frågeställningar samt att söka, tolka, kritiskt granska och värdera olika historiska källor.
- Förmåga att undersöka och förklara hur historia kan användas i olika sammanhang och för olika syften.

